

Bráðabirgðafirverslunarsamningur Íslands og Noregs við Bretland

Viðræðum um bráðabirgðafirverslunarsamning Íslands og Noregs við Bretland lauk mánudaginn 18. mars sl. Meginmarkmið samningsins er að viðhalda núverandi tollakjörum í vöruviðskiptum milli ríkjanna á grundvelli EES-samningsins og annarra tengdra viðskiptasamninga, ef Bretland gengur úr Evrópusambandinu (ESB) án útgöngusamnings. Samningurinn tekur ekki gildi ef útgöngusamningur Bretlands og ESB nær fram að ganga. Þá tekur í staðinn við bráðabirgðatímabil (e. transition/implementation period) eftir útgöngu þar sem löggjöf ESB og allir alþjóðasamningar, þ.m.t. EES-samningurinn, halda áfram að gilda um Bretland til loka árs 2020 með möguleika á framlengingu.

Auk þess að viðhalda núverandi tollaívilnunum felur samningurinn m.a. í sér að í þeim tilvikum sem Bretland hefur áður fallið undir tollfrjálsa innflutningskvóta samkvæmt samningum Íslands við ESB, er stærð kvóta milli Íslands og Bretlands ákveðin að teknu tilliti til meðalnýtingar á kvótum til og frá ESB á viðmiðunartímabilinu 2014-2016 byggt á stærð ESB-kvóta á árinu 2019. Kvótarnir miða að því að núverandi viðskipti geti átt sér stað á sömu kjörum og áður.

Á þeim grundvelli mun Ísland veita Bretlandi eftirfarandi tollfrjálsa innflutningskvóta:

- 19 tonn af hvers konar osti
- 11 tonn af ostum sem verndað afurðaheiti sem vísar til uppruna
- 18,3 tonn af unnum kjötörum

Að sama skapi fær Ísland eftirfarandi tollfrjálsa innflutningskvóta til Bretlands:

- 692 tonn af lambakjöti, með eða án beins (samsvarar yfir 1.000 tonnum af heilum skrokkum)
- 329 tonn af skyri
- 145 tonna kvóta (alls) fyrir lax, flatfisk og fl. tegundir, fersk karfaflök, síld og humar.

Samningurinn fjallar að litlu leyti um tæknilegar viðskiptareglur, en bresk stjórnvöld hafa tekið af öll tvímæli í tengslum við viðræðurnar að fyrst um sinn munu innflutningsreglur haldist að mestu óbreyttar við innflutning íslenskra vara til Bretlands, þ.m.t. vegna innflutnings sjávarafurða, og munu staðfesta það bréfflega við undirritun samningsins.

Í samningnum er einnig tryggt að afurðaheiti sem vísa til uppruna og njóta verndar á grundvelli samnings Íslands og ESB muni halda áfram að njóta verndar a.m.k. þar til nýr fríverslunarsamningur liggur fyrir.

Samningurinn er liður í að tryggja kjarnahagsmuni Íslands gangi Bretland úr ESB án samnings. Hann mun tryggja áframhaldandi útflutning 55.000 tonna af sjávarafurðum til Bretlands eftir Brexit á a.m.k. sömu tollkjörum og gilda í dag, um 35-40 milljarða kr. útflutningsverðmæti á ári hverju. Samningurinn tryggir enn fremur óbreytt tollkjör vegna innflutnings frá Bretlandi.

Bresk stjórnvöld hafa síðustu misseri unnið að því að afrita fríverslunarsamninga ESB til að tryggja aðgang að fríverslunarneti við útgöngu án samnings. Ekki er hægt að afrita EES-samninginn í nýjan samning með sama hætti í heild sinni við þær aðstæður þar sem hann felur í sér þátttöku í innri markaði ESB. Því var ákveðið að ganga frá bráðabirgðasamningi um vöruviðskipti en ræða aðra þætti í viðræðum um framtíðarsamband Íslands og Bretlands. Markmið Bretlands, Íslands og Noregs er að samningurinn gildi þar til samið hefur verið um nýjan og viðameiri fríverslunarsamning á milli ríkjanna. Hafa ríkin lýst yfir vilja til að hefja slíkar viðræður sem fyrst eftir útgöngu.

Rétt er að nefna að breska ríkisstjórnin hefur nýlega birt almenna tollskrá til bráðabirgða sem mun gilda í allt að 12 mánuði ef Bretland gengur úr ESB án útgöngusamnings. Samkvæmt bráðabirgðatollskránni munu Bretar einhliða fella niður tolla nær öllum sjávarafurðum sem Ísland flytur út, þó t.d. ekki lambakjöti. Í þeim tilvikum sem hin almenna tollskrá veitir betri tollkjör en fríverslunarsamningar Bretlands munu innflytjendur njóta þeirra kjara sem betri eru. Þar sem tollskrá Bretlands er sett einhliða og til bráðabirgða getur Bretland hvenær sem er kosið að breyta tollum á einstökum vörum. Bráðabirgðafirverslunarsamningur Íslands og Noregs við Bretland tryggir að þær breytingar geta aldrei leitt til verri kjara en gilda í dag, sem veitir réttaröryggi og fyrirsjáanleika fyrir íslenska útflytjendur.